

Bernadetta Wójtowicz

Międzynarodowa konferencja naukowa. Kościół i naród w Europie Środkowo-Wschodniej w XIX wieku (1848-1914) Instytut Północno-Wschodni w Lüneburgu, 26-28 października 2006

Studia Ecologiae et Bioethicae 4, 549-550

2006

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Bernadetta WÓJTOWICZ

Międzynarodowa konferencja naukowa *Kościół i naród w Europie Środkowo- Wschodniej w XIX wieku (1848-1914)*

Instytut Północno-Wschodni w Lüneburgu, 26-28.10.2006

Trzydniowa konferencja była zwieńczeniem prac nad projektem badawczym zatytułowanym „Proces nacjonalizacji i zmiany religijne w Europie Środkowo-Wschodniej w okresie między Wiosną Ludów a I wojną światową. Porównanie regionalne pomiędzy Prusami Zachodnimi, Galicją i Bukowiną”. Kierownikiem i pomysłodawcą projektu był prof. dr hab. Ralph Schattkowsky z Uniwersytetów w Rostoku i Toruniu, a w pracach badawczych uczestniczyli dr Sergij Osadczuk z Czerniowiec (Centrum Bukowiny) oraz dr Bernadetta Wójtowicz z Warszawy (UW, UKSW). Konferencja została zorganizowana przez *Nordostinstitut* (Instytut Północno-Wschodni) z siedzibą w Lüneburgu, który prowadził prace administracyjne związane z zarządzaniem wyżej wspomnianego projektu badawczego. Uczestników konferencji przywitał kierownik *Nordostinsitut* dr Andreas Lawaty, po czym prof. Ralph Schattkowsky przedstawił zarys problematyki podejmowanej na konferencji oraz zapoznał zaproszonych gości z efektami badawczymi zakończonego projektu.

Podczas spotkania konferencyjnego rozpatrywano problemy współuczestnictwa Kościołów oraz roli religii w kształtowaniu procesów nacjonalizacji w poszczególnych regionach Europy Środkowo-Wschodniej. Metodyczny zarys aktualnie prowadzonych teoretycznych rozważań oraz współczesnych tendencji badawczych nad problematyką religijną i kościelną przedstawiła dr hab. Katharina Kunter z Uniwersytetu w Karlsruhe. Pierwsza sesja konferencji zajęła się analizą zagadnień religijno-kościelnych na terytoriach ukraińskich. Udział w niej wzięli dr Bernadetta Wójtowicz, która przedstawiła referat „Greckokatolicki Kościół unicki jako Kościół narodowy”. Dr Oleh Turij (dyrektor Instytutu Historii Cerkwi we Lwowie) mówił o unarodowieniu obrządku galicyjskich unitów, a dr Sergij Osadczuk podjął się analizy problemu roli prawosławia w życiu narodowym Ukraińców Bukowiny. Komentarz do wystąpień przedstawiła dr hab. Mariana Hausleitner z Uniwersytetu w Monachium, która wygłosiła referat na temat prawosławnego funduszu religijnego oraz problematyki działalności rumuńskich stowarzyszeń w XIX wieku.

Druga sesja, która odbyła się 27.10.2006 roku w pomieszczeniach klasztoru Lüne, poświęcona została kwestii Kościoła prawosławnego na zachodnich peryferiach Rosji. Referaty wygłosili dr Ricarda Vulpius z Berlina („Prawosławie

i naród na Ukrainie Naddnieprzańskiej”), prof. Gvido Straube z Uniwersytetu w Rydze („Polityka kościelna, rusyfikacja i bałtyckie procesy narodowe”), Ilja Diwydow z Tallina („Grecko-katolicki Kościół w Guberni Estońskiej – broń przeciw separatyzmowi, czy estoński kościół narodowy?”) oraz prof. Olga Litzenberger z Akademii Wołżańskiej („Wyznanie i formowanie się narodowej tożsamości w diasporze: rosyjscy Niemcy”).

W tym samym dniu referenci mogli zwiedzić pomieszczenia średniowiecznego klasztoru żeńskiego wzniesionego w 1172 roku oraz podziwiać zgromadzone w nim bogate zbiory rękowników, chust, nakryć i dywanów utkanych i wyszywanych jeszcze w XIV i XV wieku przez siostry benedyktyнки. Klasztor Lüne należy dzisiaj do Kościoła ewangelickiego.

Trzecia sekcja „Kościół i naród na polskich ziemiach” poświęcona została szczególnie zagadnieniom religijnym dawnych terytoriów pruskich. Temat ten poruszyła prof. Magdalena Niedzielska z Uniwersytetu w Toruniu („Katolicyzm pomiędzy państwem a narodem w Prusach”) oraz dr Przemysław Matusik z Poznania („Nacjonalizacja i konflikty wyznaniowe w Poznaniu. Od konfliktu wokół małżeństw mieszanych do kulturkampf”). Dr Marek Chamot z Torunia zaprezentował referat „Socjalne zaangażowanie jako wyraz narodowej odrębności. Polski Kościół narodowy a problemy socjalne pod koniec XIX wieku”.

W ostatnim dniu konferencji odbyły się dwie sesje: pierwsza poświęcona kwestii roli Kościoła i religii w kształtowaniu ruchów narodowych byłych wschodnich peryferii Niemiec, druga natomiast podjęła problem stosunku katolicyzmu do judaizmu w Europie Środkowo-Wschodniej. W przedpołudniowej sesji wzięli udział dr hab. Ulrike von Hirschhausen z Uniwersytetu w Hamburgu, która przedstawiła problem nacjonalizacji przestrzeni religijnej na ziemiach bałtyckich w latach 1860-1914, prof. Olgierd Kiec z Uniwersytetu w Zielonej Górze analizujący zagadnienie protestantyzmu w Prusach wschodnich (1850-1914) oraz dr Stephan Scholz (Oldenburg), który podjął problem stosunku niemieckiego katolicyzmu do Polski w okresie kształtowania się niemieckiego narodu i państwa w latach 1849-1871. Komentarz wygłosił dr hab. Hans-Jürgen Bómelburg.

W ostatniej, popołudniowej sesji, referaty wygłosili prof. Frnacois Guesnet z Uniwersytetu w Poczdamie oraz prof. Theodore R. Weeks z Uniwersytetu w Carbondale (Illinois). Pierwszy z nich przedstawił rolę determinantów kształtujących żydowską tożsamość w Europie Środkowo-Wschodniej (religii i kultury), drugi natomiast podjął problem wpływu polskiego katolicyzmu na kształtowanie się nowoczesnego antysemityzmu. Prof. Gertrud Pickhan z Berlina wygłosiła komentarz.